

Zainteresowanie wyborami samorządowymi i gotowość udziału w nich

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2018 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

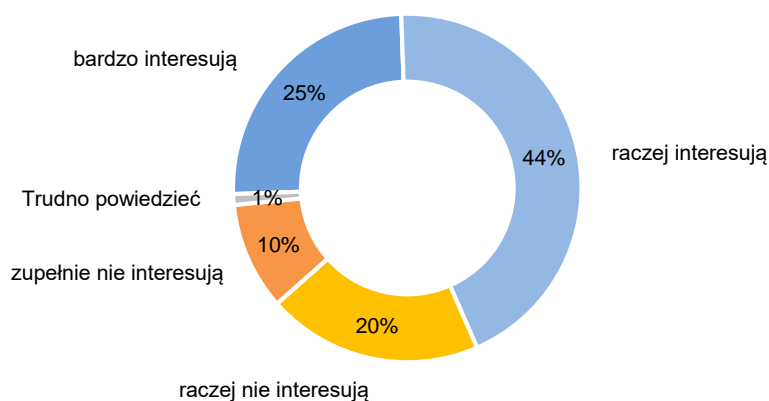
Mimo że nie ma jeszcze ustalonej daty wyborów samorządowych, w mediach od pewnego czasu sporo mówi się na ten temat. Rozważa się znaczenie nowelizacji przepisów Kodeksu wyborczego, z których część będzie obowiązywać już w najbliższym głosowaniu. Podkreśla się wagę tegorocznych wyborów samorządowych – jako pierwszego z szeregu głosowań, które czekają nas w najbliższych latach – traktując je jako próbę sił przed najważniejszymi dla kraju wyborami parlamentarnymi. Poszczególne partie polityczne rozpoczęły już przygotowania do wyborów.

Warto przypomnieć, że dla Polaków, co pokazywały rozmaite badania, wybór władz lokalnych – władz najbliższych obywatelom, z którymi najczęściej mają bezpośredni kontakt, decydujących o sytuacji w miejscu zamieszkania – od wielu już lat pozostaje najważniejszym głosowaniem. Wybory samorządowe pod względem znaczenia i przypisywanej im przez obywateli rangi wyprzedzają wybory parlamentarne, a nawet prezydenckie¹.

Na ponad pół roku przed wyborami samorządowymi zainteresowanie tym wydarzeniem, w stopniu co najmniej umiarkowanym, deklaruje niemal siedmiu na dziesięciu Polaków (69%), natomiast prawie co trzeci (30%) nie jest nimi zainteresowany i, jak należy zakładać, nie mają one dla niego większego znaczenia².

CBOS

RYS. 1. Jesienią tego roku odbędą się wybory samorządowe do rad gminnych, powiatowych i sejmików wojewódzkich oraz wybory wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. Czy Pana(ią) wybory te:

1 Zob. komunikat CBOS „Wybory samorządowe – znaczenie, gotowość uczestnictwa oraz zainteresowanie decyzjami władz różnych szczebli”, luty 2018 (oprac. A. Gendźwiłł).

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (335) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 5–12 kwietnia 2018 roku na liczącej 1140 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Na podstawie deklaracji, które badani składali w ubiegłych latach, można stwierdzić, że jesienne wybory już teraz, na wiele miesięcy przed dniem głosowania, cieszą się dużym zainteresowaniem. Odsetek ankietowanych, którzy twierdzą, że interesują się nadchodzącymi wyborami, okazuje się zbliżony do tego, jaki rejestrowaliśmy w październiku 2014 roku, a więc na końcowym etapie kampanii poprzedzającej ostatnie wybory władz lokalnych. Poziom deklarowanego wówczas zainteresowania wyborami samorządowymi był najwyższy z dotychczas rejestrowanych.

TABELA 1

Zainteresowanie wyborami samorządowymi	Wskazania respondentów według terminów badań																			
	1998		2002				2006					2010				2014				2018
	VIII	IX	VI	VIII	IX	X	VI	VIII	IX	X	XI	VIII	IX	X	XI	VII	VIII	IX	X	IV
w procentach																				
Zainteresowani	50	63	55	50	53	61	47	47	48	53	57	59	65	62	66	62	62	66	70	69
Niezainteresowani	47	35	44	49	45	38	52	49	49	45	41	39	33	37	33	36	37	34	29	30
Trudno powiedzieć	3	2	1	1	2	1	1	4	3	2	2	2	2	1	1	2	1	1	1	1

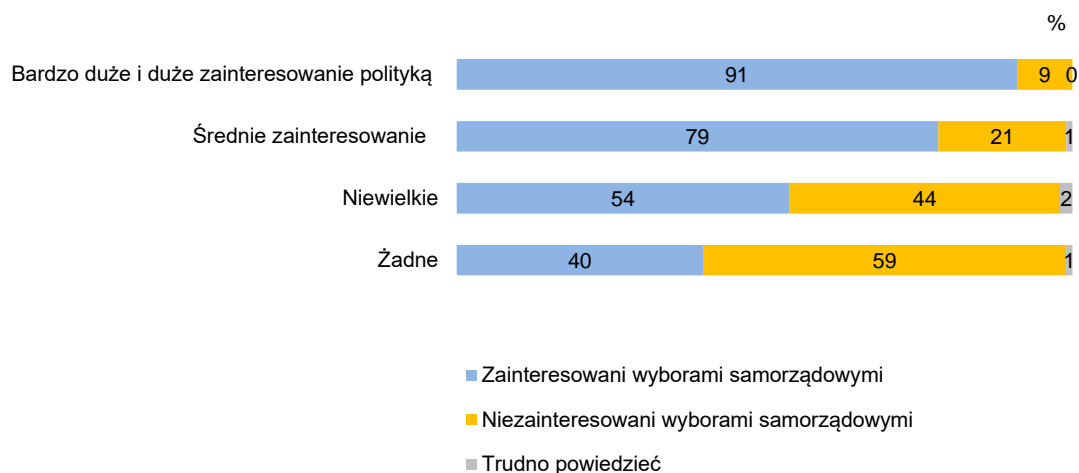
Wybory samorządowe – podobnie jak i inne elekcje – w największym stopniu absorbują uwagę respondentów najlepiej wykształconych i, co się z tym wiąże, zainteresowanych polityką. Według uzyskanych deklaracji nadchodzącym głosowaniem częściej interesują się mężczyźni niż kobiety, bardziej nim zainteresowani niż inni są badani w wieku 45–54 lata, osoby dobrze sytuowane (deklarujące dochody *per capita* od 1800 zł do 2499 zł oraz 2500 zł i więcej), a także respondenci oceniający swoje warunki materialne jako co najmniej średnie. Spośród grup społeczno-zawodowych swoje zainteresowanie najczęściej deklarują kadra kierownicza i samodzielni specjaliści z wyższym wykształceniem oraz pracownicy administracyjno-biurowi. Wyraźnie częściej niż inni wyborami samorządowymi interesują się badani zatrudnieni w sektorze publicznym.

Na obecnym etapie przygotowań, wczesnym z punktu widzenia przeciętnego obywatela, o stosunku do wyborów władz lokalnych wydają się decydować przede wszystkim czynniki odpowiedzialne za zaangażowanie i aktywność polityczną obywateli, w tym aktywność wyborczą. Interesowaniu się nadchodzącymi wyborami bardzo wyraźnie sprzyjają zainteresowanie polityką, gotowość partycypacji w procedurach demokratycznych, a także wyrobione poglądy polityczne i sprecyzowane sympatie partyjne.

Tegorocznymi wyborami władz lokalnych zdecydowanie najbardziej interesują się osoby zainteresowane polityką i uważnie śledzące rozgrywające się w kraju wydarzenia polityczne. W większości nie są natomiast nimi zainteresowani ci, których polityka jako taka w ogóle nie zajmuje.

CBOS

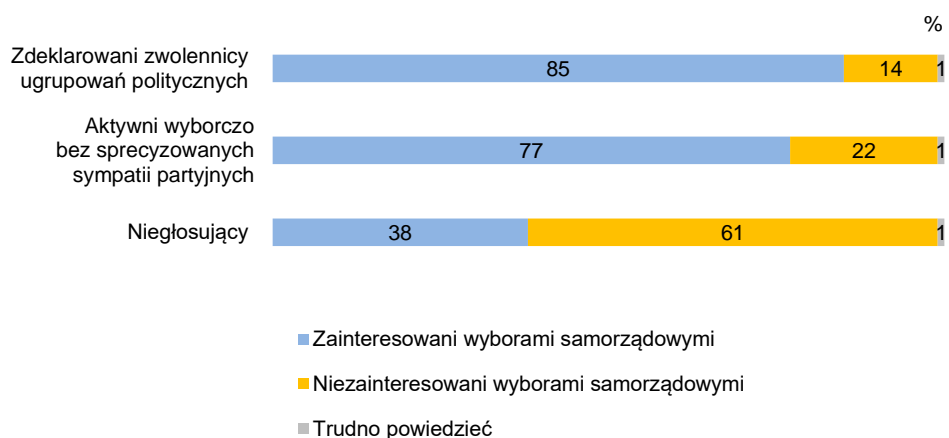
RYS. 2. Zainteresowanie wyborami samorządowymi a zainteresowanie polityką

Częściej też interesują się wyborami samorządowymi osoby mające sprecyzowane poglądy polityczne i sympatie partyjne, a przy tym aktywne wyborczo – gotowe uczestniczyć w procedurach demokratycznych.

CBOS

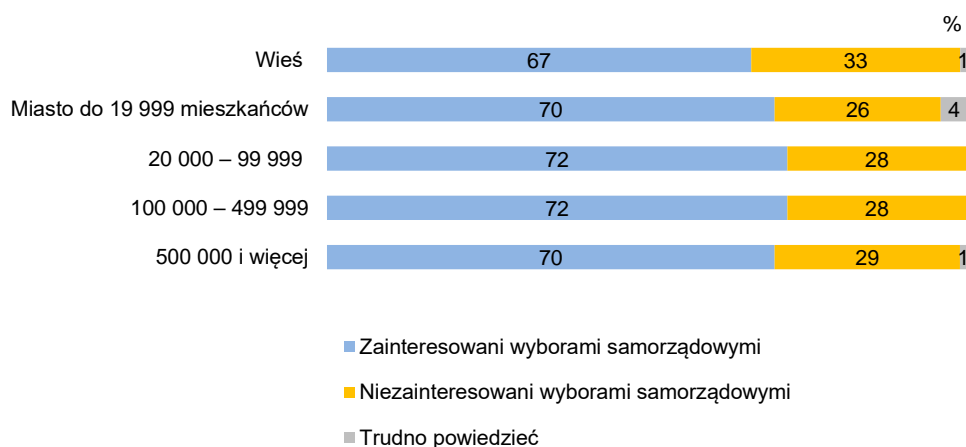
RYS. 3. Zainteresowanie wyborami samorządowymi a zaangażowanie polityczne

Deklaracje zainteresowania wyborami władz lokalnych w niewielkim stopniu różnicuje natomiast wielkość zamieszkiwanej przez badanych miejscowości. Minimalnie słabiej niż pozostali interesują się tymi wyborami mieszkańcy wsi. Wśród mieszkańców miast – niezależnie od ich wielkości – zainteresowanie nimi jest porównywalne.

CBOS

RYS. 4. Zainteresowanie wyborami samorządowymi a wielkość miejscowości zamieszkania

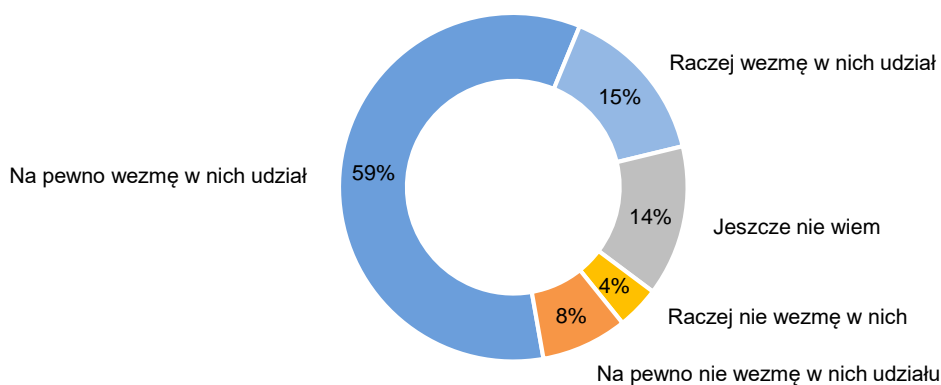

DEKLARACJE UDZIAŁU W WYBORACH SAMORZĄDOWYCH

W kwietniu, a więc na ponad pół roku przed nieznanym jeszcze dziś terminem wyborów władz lokalnych, chęć uczestnictwa zgłaszało prawie trzy czwarte dorosłych Polaków (74%), przy czym prawie trzy piąte twierdziło, że na pewno weźmie w nich udział (59%).

CBOS

RYS. 5. Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych jesienią tego roku?

Sondażowe deklaracje badanych oczywiście nie oznaczają, że Polacy rzeczywiście tak licznie stawiają się w lokalach wyborczych. W 2014 roku na tydzień przed głosowaniem udział w nim zapowiadało 69% uprawnionych, natomiast faktyczna frekwencja w wyborach do rad gmin wyniosła 47,68%. We wcześniejszych wyborach do władz lokalnych w XXI wieku frekwencja była minimalnie niższa, najmniej badanych poszło do urn w 2002 roku (44,23%).

TABELA 2

Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w nadchodzących wyborach samorządowych?	Wskazania respondentów według terminów badań																			
	1998		2002			2006				2010				2014					2018	
	VIII	IX	VIII	IX	X	VIII	IX	X	XI	VIII	IX	X	XI	VII	VIII	IX	X	XI	I*	IV
	w procentach																			
Tak	60	69	55	58	64	56	55	57	63	66	71	68	71	66	65	66	70	69	79	74
Jeszcze nie wiem	15	17	20	17	13	19	19	18	15	25	15	14	11	15	15	14	13	13	12	13
Nie	25	13	25	25	23	25	26	25	22	9	14	18	18	19	20	20	17	18	8	12

W styczniu br. pytanie brzmiało: „Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory samorządowe – władz gminy, powiatu i województwa – to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział?”. Respondenci mieli do wyboru odpowiedzi: „Na pewno wziął(ę)by(m) w nich udział”, „Jeszcze nie wiem” oraz „Na pewno nie wziął(ę)by(m) w nich udziału”

Deklarowane duże zainteresowanie wyborami i nieco częstsze niż w ubiegłych latach deklaracje gotowości wzięcia w nich udziału nie muszą też oznaczać, że tegoroczne wybory samorządowe przyciągną do urn większą niż w ubiegłych latach rzeszę wyborców. Oficjalnie kampania wyborcza jeszcze się nie rozpoczęła, a wyborcy nie wiedzą, jacy kandydaci będą się ubiegać o ich głosy i między kim a kim przyjdzie im wybierać. Stąd obecne deklaracje udziału w głosowaniu paradoksalnie mogą być częstsze niż w okresie bliższym dnia wyborów. O tym bowiem, czy decydujemy się głosować czy też nie, w dużym stopniu decyduje oferta wyborcza, która w tej chwili nie jest jeszcze znana. Nawet kandydatury na prezydentów największych miast w dużej mierze są dziś jeszcze przedmiotem jedynie medialnych spekulacji.

Natomiast pewne jest, że deklaracjom udziału w wyborach samorządowych może sprzyjać utrzymujące się wśród Polaków wzmożone zainteresowanie partycypacją wyborczą, znajdujące wyraz m.in. także w wysokich odsetkach deklaracji udziału w wyborach parlamentarnych³. Jak się wydaje, sytuacja polityczna na naszej scenie wywołuje większą niż w przeszłości chęć wyrażenia swoich poglądów w procedurze demokratycznych wyborów. Z tego powodu także w przypadku hipotetycznego głosowania, które zakładają pytania sondażowe, deklaracje uczestnictwa osiągają bardzo wysoki (wyższy niż w ubiegłych latach) poziom.

Udział w nadchodzących wyborach władz samorządowych, podobnie jak w innych procedurach demokratycznych, deklarują trochę częściej mężczyźni niż kobiety. Częściej też uczestniczenie w tych głosowaniach zapowiadają starsi respondenci (w wieku co najmniej 45 lat) niż osoby młode, w tym

³ Por. komunikat CBOS „Preferencje partyjne w kwietniu”, kwiecień 2018 (oprac. K. Pankowski).

przede wszystkim najmłodszy badani – od 18 do 24 roku życia, wśród których zadeklarowanych wyborców jest stosunkowo najmniej. Gotowość partycypacji w wyborach władz lokalnych, podobnie jak i zainteresowanie nimi, wyraźnie idzie w parze z wyższym poziomem wykształcenia oraz, co się z tym wiąże, wyższymi dochodami *per capita* i wyższą pozycją społeczną. Spośród grup społeczno-zawodowych najbardziej powszechnie udział w wyborach zapowiadają kadra kierownicza oraz samodzielnymi specjalistami, a w dalszej kolejności – pracownicy administracyjno-biurowi, rolnicy i emeryci. Z kolei stosunkowo najrzadziej na głosowanie wybierają się robotnicy niewykwalifikowani i bezrobotni. Nawet jednak w tych grupach większość (odpowiednio: 60% i 62%) zamierza uczestniczyć w tym głosowaniu (por. tabelę aneksową).

Istotnym czynnikiem sprzyjającym partycypacji wyborczej jest też religijność mierzona częstością praktyk religijnych. Im częściej badani biorą udział w praktykach religijnych, tym częściej deklarują chęć uczestnictwa w wyborach samorządowych.

Swój udział w tych wyborach, podobnie jak w przypadku wyborów parlamentarnych, nieco częściej zapowiadają osoby o poglądach prawicowych niż lewicowych. Jednak w tym wymiarze absencji wyborczej sprzyja przede wszystkim brak sprecyzowanych poglądów w kategoriach lewicowości i prawicowości.

Zamiar głosowania w wyborach samorządowych jest niemal powszechny w elektoratach wszystkich analizowanych partii politycznych określonych na podstawie preferencji w ewentualnych wyborach parlamentarnych. Zapowiadana z góry absencja wyborcza lub brak sprecyzowanych preferencji partyjnych w znacznym stopniu współwystępuje z analogicznymi postawami wobec wyborów samorządowych. Osoby niewybierające się na wybory parlamentarne oraz, w mniejszym stopniu, badani zastanawiający się nad swoim ewentualnym udziałem w takim głosowaniu dużo rzadziej zamierzają uczestniczyć także w wyborach władz lokalnych. Natomiast spośród elektoratów partyjnych stosunkowo najliczniej na wybory samorządowe wybierają się sympatycy PSL i Nowoczesnej, najrzadziej zaś myślą o tym zwolennicy ruchu Kukiz'15.

TABELA 3

Elektoraty partyjne określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?		
	Tak	Jeszcze nie wiem	Nie
	w procentach		
PiS (wraz z SP i P)	92	6	2
PO	90	7	2
PSL*	100	0	0
SLD*	91	7	2
Kukiz'15*	74	21	5
Nowoczesna*	97	3	0
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	48	41	11
Niezamierzający głosować	27	20	53

* Dane dotyczące tych partii należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką liczbę ich zwolenników w próbie

W wyborach władz lokalnych w największym stopniu chcieliby uczestniczyć mieszkańcy największych aglomeracji, powyżej 500 tys. ludności. Minimalnie rzadziej na to głosowanie wybierają się mieszkańcy dużych i średnich miast (liczących od 20 tys. do 499 tys. ludności). Relatywnie najrzadziej swój udział w tym głosowaniu zapowiadają ankietowani mieszkający w najmniejszych miastach (poniżej 20 tys. ludności) oraz mieszkańcy wsi.

TABELA 4

Wielkość miejscowości zamieszkania	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?		
	Tak	Jeszcze nie wiem	Nie
	w procentach		
Wieś	72	14	14
Miasto do 19 999 mieszkańców	71	20	8
20 000 – 99 999	77	10	14
100 000 – 499 999	77	16	7
500 000 i więcej	80	7	13

Pozytywna ocena obecnych władz lokalnych w niewielkim stopniu wpływa na chęć partycypacji wyborczej. Respondenci mający dobrą opinię o samorządowcach ze swoich miejscowości / gmin deklarują chęć udziału w nadchodzących wyborach nieco częściej niż ci, którzy mają na ten temat przeciwną opinię i, jak można sądzić, są zainteresowani zmianą obecnie funkcjonujących władz. Jednak najrzadziej udział w wyborach samorządowych zapowiadają badani mało zainteresowani działalnością władz tego szczebla i niepotrafiący ocenić ich działalności. Nawet jednak w grupie osób mało zorientowanych co do działalności władz lokalnych chęć partycypacji wyborczej wydaje się stosunkowo duża – w wyborach chce bowiem uczestniczyć ponad dwie trzecie z nich.

TABELA 5

Jak by Pan(i) ocenił(a) działalność władz Pana(i) miasta/gminy?	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?		
	Tak	Jeszcze nie wiem	Nie
	w procentach		
Dobrze	77	14	10
Źle	71	14	16
Trudno powiedzieć	67	15	19

Deklaracje ankietowanych wskazują, że Polacy są bardzo zainteresowani tegorocznymi wyborami samorządowymi. Odsetek respondentów, którzy twierdzą, że jesienne wybory ich interesują, jest zbliżony do najwyższego z dotychczas rejestrowanych – z października 2014 roku, a więc z końcowego okresu kampanii wyborczej poprzedzającej ostatnie wybory władz lokalnych. Na wysokim poziomie kształtują się również deklaracje chęci uczestnictwa w nadchodzących wyborach. Można sądzić, że chęć partycypacji wyborczej w wyborach samorządowych nie wynika jedynie ze szczególnej wagi, jaką badani przypisują tym wyborom (o czym świadczy ich wysoka ranga na tle wyborów ogólnokrajowych), ale jest też wypadkową ogólniejszej sytuacji politycznej na polskiej scenie.

Opracowała
Agnieszka Cybulska